

V SPOMIN BORISU ROZMANU 1955-1994

Da so najlepša leta našega življenja že za nami, postaja čedalje jasneje tudi generaciji rojeni deset let po vojni, posebej ob končani štiridesetletni življenjski poti prijatelja in kolega. Živahni fant, ki je tudi ob kakšnem sivem pramenu med temnimi lasmi ostajal nemiren in neugnani mladenič, nam ostaja v prijetnem spominu po svoji človeški odprtosti, zavzetosti in vihravi aktivnosti, ki so jo spremljali njegovo hitenje, dobra volja in prijaznost. Rojen v Novem mestu 20. julija 1955 materi Primorki s Predmeje in očetu Belokranjcu iz Metlike, je preživel prvo mladost v Beli Krajini. Šolo je najprej obiskoval v Črnomlju, še v njegovih osnovnošolskih letih pa so se preselili v Zadobrovo pri Ljubljani. V višje razrede osnovne šole je hodil v Polju (1967-1970), na gimnazijo v Mostah (1970-1974), po maturi pa se je odločil za študij zgodovine in umetnostne zgodovine na ljubljanski Filozofski fakulteti, kjer je diplomiral februarja 1979. Že med študijem je pričel v šolskem letu 1978/79 poučevati zgodovino na osnovni šoli Vide Pregarc v Mostah, sredi marca 1982 pa je pričel z delom v Zgodovinskem arhivu Ljubljana. Želja po tem, da bi poleg poučevanja - kar je z veseljem počel - lahko naredil še kaj več, ga je pripeljala do arhivskega in raziskovalnega dela, čemur se je nato lahko posvečal skoraj dvanajst let, do prezgodnje smrti 9. januarja 1994.

Svoje delo v arhivu je kot arhivist za družbene dejavnosti in društva najprej študijsko usmeril k zdravstvenim organizacijam, nato pa čedalje bolj k vprašanju arhivske obravnave in zgodovinske raziskave društev, tega bogatega in pestrega segmenta človeške dejavnosti. Do pisanja je dobil pravo veselje in z vrsto prispevkov informativne in popularizacijske vsebine seznanjal javnost z delom arhiva in novimi pridobitvami gradiva. O obsežnosti te dejavnosti priča objavljena bibliografija za posamezna leta v glasilu Arhivi med leti 1982 in 1994. V skrbi za stik z obiskovalci arhiva je rad popeljal osnovnošolce in srednješolce s predstavitvijo posameznih vrst gradiva skozi zgodovino Ljubljane in bogato gradivo arhiva. Z veseljem je sodeloval tudi kot njihov usmerjevalec in mentor pri pripravi raziskovalnih nalog, tako v arhivu kot pri srečanjih mladih zgodovinarjev osnovnih šol pri Zvezi pri-

jateljev mladine. Leta 1990 je posebej sooblokoval razpis in srečanje v Kopru ob temi: društva v mojem kraju. Kot predavatelj in spraševalec je sodeloval pri izobraževanju arhivarjev s področja Zgodovinskega arhiva Ljubljana, posebej pa si je prizadeval za izobraževanje arhivarjev različnih društev: rezultat tega je priročnik Varstvo arhivskega gradiva društev (1986), pri katerem je sodeloval s prispevkoma in realizacijo. Prav ta usmeritev, ki je pomenila tudi povezanost z njegovo dolgoletno plesno aktivnostjo pri Folklorni skupini Tine Rožanc - tu je Rozi plesal več kot 15 let - in zanimanje za športne aktivnosti, so vplivali tudi na njegov zgodovinospisni interes.

Njegovi zgodovinospisni članki so posvečeni društveni dejavnosti v Ljubljani po letu 1945 (v zborniku Zgodovina Ljubljane 1984), razvoju ženskega športa hazene pri nas (Kronika, 1988), športnemu društvu Ilirija (v zborniku ob 90. letnici arhiva, 1988) in posebej gradnji kopališča Ilirija (Kronika, 1989). K zgodovini liberalno in katoliško usmerjenih telovadnih društev je prispeval članek o sokolskem društvu v Dolenjem

Logatcu (1908-1941) in o vrhniškem Orlu (Orlovski odsek na Vrhniki 1908-1929, *Kronika*, 1993, št. 3). Ti prispevki so rezultat njegovega zanimanja za zgodovino športnih društev, napisani pa so večinoma po arhivskem gradivu, ki ga je večji del tudi sam prevzel in uredil. Poleg nekaterih njegovih manjših zapisov o športni zgodovini (posebej v reviji *Šport in v ljubljanskem Dnevniku*) in predstavivama objavljenih spominov sokolskega delavca Josipa Rusa (ZČ 1990) in Perniškovega dela o slovenskem Orlu (ZČ 1991), predstavljajo omenjeni članki opazen prispevek k zgodovini slovenskega športa. A v kratkem času pač ni moč opraviti veliko stvari. Ob teh objavah zaslutimo nekaj Borisovih raziskovalnih načrtov, ki jih je lahko začel le deloma uresničevati.

Arhivsko skrb za gradivo privatnikov je pričel s popisovanjem gradiva kartografa Ivana Selana, se srečal ob skrbi za odkupe arhivskega gradiva tudi s pismi štajerskega vojaka v nemški vojski (s spremno besedo in opombami je oskrbel objavo tega v *Borcu*, 1993) in z gradivom iz zapuščine nadučitelja Hitija z Doba (delna objava v *Šolski kroniki*, 1992). Hkrati pa ga je to delo pripeljalo tudi v stik z zapuščino slovenskih besednih umetnikov Edvarda Kocbeka, Vitomila Zupana in Marjana Rožanca. Zavedajoč se pomena tega arhivskega gradiva, je prizadevno predstavljal njihove zapuščine v *Naših razgledih*, *Delovih Književnih listih* in *Novi reviji*. Na to svoje delo je gledal kot na posebno priložnost; svojo dejavnost je tako obogatil tudi z duhovnim sporočilom njihove literature. Ta zanimiva srečanja so mu pomenila dragoceno spodbudo, ki se ji je ob začetkih zdravstvenih težav pred nekaj leti pridružilo tudi večje zanimanje za temeljna vprašanja človekovega bivanja. Vedno bolj je odkrival tudi duhovni svet ter odprto iskal v različnih simfonijah te resničnosti svojo melodijo, pri čemer je svoj pogled širil in bogatil, ne da bi zapustil svojo SDP-jevsko usmeritev. To je sprejel kot svojo mladostno zavzeto odločitev. Pomenila mu je zagreto družbeno aktivnost: ni ga bilo na oblastnih forumih, temveč tam, kjer je bilo treba kaj narediti. Sodelovanja pri takem družbenem angažiranju (od domače krajevne skupnosti Zadobrova do kulture) se ni branil in tako ni čudno, da smo mu nekoč našteli ducat funkcij in opravil.

Poleg članstva v izvršnem odboru Arhivskega društva Slovenije (od posvetovanja v Čatežu novembra 1983 do 1988) je Boris Rozman od prihoda v arhiv leta 1982 sodeloval tudi v uredništvu *Arhivov*. Kot dolgoletni tehnični urednik in urednih posameznih rubrik si je prizadeval za redno izhajanje in boljšo kvaliteto revije. Kar z veseljem je sprejel tudi članstvo v izvršnem odboru Zveze zgodovinskih društev Slovenije: tu je kot blagajnik Zveze med letom 1985 in začetkom leta 1989 vestno delal na kar preveč zapletenem in podrobnem finančnem poslovanju naše zveze društev. Rad je bil zraven, kjer se je kaj delalo in pri tem je tudi s pripravljenostjo sodeloval.

Zanimanje za filmsko umetnost (za Marilyn Monroe npr.) ali glasbo je prav tako pomenilo del Borisovih interesov; je zbiral vedno rdeče oblikovana pisala ali priponke. Pogosto je bil Boris na številnih potovanjih po Evropi, pa tudi Ameriki in bližnji ter daljni Aziji, bodisi s folkloristi T. Rožanca, kot turistični vodič ali kot zvedavi popotnik, ki nam je pošiljal razglednice s pozdravi z vseh koncev sveta. Borisovi dnevi so minevali naglo, v nenehnem stiku z ljudmi. Bil je blage narave, prepirati se ni znal. Čeprav si svoje družine ni osnoval, pa je delo in veselje z otroki doživljal ob treh sestrih otrocih (posebej nečakinji Petri) ter otrocih prijateljev. S svojstveno komunikativnostjo je zlahka navezoval stike z vrsto ljudi, katerim ostaja v spominu po živahnosti, prijaznosti in ustrežljivosti, po optimističnem odnosu in zabavni šegavosti, kar je kdaj pokazal tudi z zapisanim verzom ali domislico. Zanimiv in prijateljski človek, ki ga je težko pozabiti!

Ob vsej, kar preobsežni aktivnosti, pa si je Boris čedalje bolj prizadeval tudi za poglobljeno študijsko delo na področju arhivistike zgodovine športa. S temi rezultati njegovih raziskovanj se bodo srečevali tudi prihodnji raziskovalci zgodovine športa, z zbranim, urejenim in popisanim gradivom številnih društev in vedno bolj zanimivim arhivskim gradivom vrste posameznikov, pa uporabniki v Zgodovinskem arhivu Ljubljana. Nam, ki smo ga poznali in prijateljevali z njim, ob otožnosti izteka našega sopotništva ostaja topel spomin na prešernega in radovednega, vedno nemirnega fanta, na arhivista in zgodovinarja, na Borisa.

Branko Šuštar